



สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ทั้งในด้านการรักษามาตรฐาน การศึกษา และช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพในด้านการเรียนและการสอน เพราะการนิเทศ การศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการนิเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ สูงสุดในการเรียนของนักเรียน ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 7 ได้กำหนดนโยบายทาง การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาไว้ว่า จัดให้มีการนิเทศการศึกษาและให้มีการพัฒนา เทคนิค วิธีการ ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพจากความสำเร็จของการนิเทศและสมมุติฐานของ WILES ได้กล่าวไว้ว่า องค์การทางการศึกษาเป็นระบบเปิดมากขึ้น ครูต้องเปลี่ยนแปลงการสอน ของตนเพื่อรับกับทักษะใหม่ในอนาคต การนิเทศการศึกษาในอนาคตก็หน้าที่จะ เปลี่ยนแปลงเช่นกัน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นพัฒนา เครื่องมือ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการวิจัยเทคนิคเดลฟายสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 15 ท่าน เพื่อทราบถึงแนวโน้มการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วงคะแนน ที่พัฒนาโดยวิธีการวิจัยเทคนิคเดลฟาย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในขั้นตอนที่ 1 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศการศึกษาใน 5 สังกัด คือ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น โดยผู้ให้ ข้อมูลประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,608 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 1,300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.85 การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลการวิจัยเป็นตารางพร้อมทั้งบรรยายประกอบ
ซึ่งจากข้อมูลผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาในเทศก์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาโท ปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์มานานระหว่าง 11-15 ปี และมีอายุราชการระหว่าง 21-25 ปี

1.2 ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารต่ำกว่า 6 ปี มีอายุราชการระหว่าง 21-25 ปี

1.3 ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียนต่ำกว่า 6 ปี และมีอายุราชการระหว่าง 16-20 ปี

2. แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547

2.1 แนวโน้มด้านนโยบายของรัฐ ในการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยมีดังนี้

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการเน้นการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และนำผลการประเมินนั้นมาชี้พัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนเห็นว่าในเรื่องดังกล่าวมีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการส่งเสริมให้ส่งเสริมให้โรงเรียนนิเทศตนเอง เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มพบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า ในเรื่องดังกล่าวมีแนวโน้ม

เป็นไปอย่างมาก

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนา
ศึกษานิเทศก์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงงานยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด
มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุก
สังกัด ผู้บริหารทุกสังกัดและครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในการส่งเสริมให้มี
การประสานงานร่วมมือกันระหว่างการนิเทศจากภายนอกโรงเรียน และการนิเทศภายในโรงเรียน
ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก และเมื่อพิจารณาแยก
เป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มี
แนวโน้มเป็นไปอย่างมาก

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการส่งเสริมให้
ศึกษานิเทศก์ ทำการวิจัย พัฒนาและเผยแพร่วิทยาการด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งโดยส่วนรวม
กลุ่มตัวอย่างทุกสังกัดมีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า
ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ครูผู้สอนทุกสังกัด และผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการสนับสนุนในเรื่อง
ของการพัฒนาบุคลากรมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้ม
เป็นไปอย่างมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด
และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก

- นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการสนับสนุนด้าน
งบประมาณมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปด้
มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้บริหารทุกสังกัด ครูผู้สอนทุกสังกัดและศึกษา
นิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปอย่างมาก

2.2 รูปแบบและวิธีการของการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- ในทศวรรษหน้า วิธีการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอกโรงเรียนจะประสานงานและให้ความร่วมมือ กับบุคลากร ภายในโรงเรียน เช่น ผู้บริหารหัวหน้าหมวด นิเทศครูในโรงเรียนของตนเพื่อให้โรงเรียนสามารถ นิเทศตนเองได้ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า วิธีการนิเทศการศึกษา มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุก สังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า รูปแบบการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะเป็น การนิเทศทางอ้อม โดยใช้สื่อ (Media) เช่น เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ มากกว่าการนิเทศ ทางตรงที่ศึกษานิเทศก์ไปพบปะครูด้วยตนเอง ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุก สังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า ในเรื่องดังกล่าวมีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า วิธีการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอกโรงเรียนเข้าไปในนิเทศในลักษณะการให้ความรู้ ในฐานะ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มี แนวโน้มเป็นไปได้มาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหาร ทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า วิธีการนิเทศการศึกษาระดับมัศึกษายังคงใช้ การนิเทศทางตรงที่ศึกษานิเทศก์ไปพบปะครูด้วยตนเอง แต่จะเน้นการนิเทศเฉพาะเรื่องเฉพาะ วิชามากกว่าจะนิเทศเรื่องทั่ว ๆ ไป ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัดมีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ครูผู้สอนทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

2.3 อิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีต่อการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน ทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- ในทศวรรษหน้า บทเรียนสำเร็จรูปในด้านวิดิทัศน์และคอมพิวเตอร์ จะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ในการเรียนการสอนและการนิเทศการศึกษา ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่าง ทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มพบว่า ผู้บริหารทุกสังกัด และศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด รองลงมา คือ ครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า สื่อและเทคโนโลยีมีผลต่อหลักสูตรและการสอน การ นิเทศการศึกษาจึงต้องช่วยเหลือครูให้เข้าใจหลักสูตร มีศักยภาพในการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลง และรู้จักเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้ม เป็นไปได้อย่างมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่า ในเรื่อง ดังกล่าวมีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า สื่อและเทคโนโลยีมีผลต่อกิจกรรมการนิเทศมาก ทาให้กิจกรรมการนิเทศเปลี่ยนแปลงไป เช่น การสาธิตการสอนผ่านรายการโทรทัศน์ และ การนิเทศการสอนโดยอาศัยวิดิทัศน์ เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้บริหารทุกสังกัด ศึกษานิเทศก์ ทุกสังกัดและครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า สื่อและเทคโนโลยีจะช่วยให้การนิเทศการศึกษา สะดวก คล่องตัว และสร้างความเข้าใจที่รวดเร็วมากขึ้น โดยศึกษานิเทศก์และครูอาจไม่มีความจำเป็นต้องไปพบปะโดยตรง เช่น การประชุมทางไกลผ่านโทรทัศน์ การใช้เครื่องโทรสาร เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก เมื่อ พิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้บริหารทุกสังกัด ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า ถึงแม้ว่าสื่อและเทคโนโลยีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อการนิเทศการศึกษามาก ทั้งทางด้านวิธีการนิเทศ และกิจกรรม แต่สื่อและเทคโนโลยียังไม่

สามารถแทนที่ผู้นิเทศได้ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไป
ได้มาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษาานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และ
ครูผู้สอนทุกสังกัด ในเรื่องดังกล่าวมีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

2.4 บทบาทของผู้นิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547
โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- ในทศวรรษหน้า ศึกษาานิเทศก์ ต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาและต้อง
เป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไป
มากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษาานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็น
ไปได้มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็น
ไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษาานิเทศก์ ต้องเพิ่มพูนงานด้านวิชาการศึกษา
ค้นคว้า วิจัย พัฒนาและเผยแพร่ วิทยาการด้านการนิเทศ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของครู ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้ม
เป็นไปได้มากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษาานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่า
ในเรื่องดังกล่าวมีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารทุกสังกัดและครูผู้สอน
ทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษาานิเทศก์ ต้องเข้าใจงานของโรงเรียนทั้งระบบ
ทั้งงานบริหาร งานบริการ และงานการเรียนการสอนเพื่อสามารถประสานงาน และนิเทศงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไป
ได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษาานิเทศก์ทุกสังกัดและผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่า
มีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด รองลงมา คือ ครูผู้สอน เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ผู้นิเทศนอกจากจะให้คำปรึกษาแล้วต้องกระตุ้น ชี้แนะ
และส่งเสริมให้ครูเกิดความคิดแล้วนำความคิดไปปรับปรุงการสอน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่าง
ทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า
ศึกษาานิเทศก์ทุกสังกัดเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้มากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารทุกสังกัด

และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้าศึกษานิเทศก์ ต้องเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู
งานการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้ม
มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ครูผู้สอนทุกสังกัด และ
ผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศก์ มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการ
นิเทศภายในโรงเรียน โดยกระตุ้นให้ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันจัดการนิเทศใน
โรงเรียนขึ้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และ
เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุก
สังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศก์จะทำงานร่วมกับครูในฐานะผู้ร่วมงาน
คนหนึ่งอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยเน้นความเสมอภาคและยอมรับนับถือความสามารถของแต่ละ
บุคคล ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อ
พิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด
เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้าศึกษานิเทศก์มีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือครูในการพัฒนา
หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และกำกับดูแลกระบวนการใช้หลักสูตรดังกล่าว
ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณา
แยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า
มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศก์ มีบทบาทในการส่งเสริมให้มีโรงเรียน
ต้นแบบ ครูแม่แบบ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการนิเทศ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความ
เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด
ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศก์มีบทบาทดูแลมาตรฐานทางวิชาการ
โดยเป็นตัวแทนกรมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่ม

ตัวอย่างทุกสังกัดมีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศก์ จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานด้าน วิชาการ และที่ปรึกษางานด้านการศึกษาระหว่างกรมและโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่ม

ตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นสังกัด พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ในทศวรรษหน้าศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอก มีบทบาทช่วยพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ โรงเรียนขนาดอื่น ๆ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนในเรื่องบุคลากร งบประมาณและอื่น ๆ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ในทศวรรษหน้า ศึกษานิเทศก์ จะทำงานกับบุคลากรทุกระดับทั้ง ผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ครูผู้สอน รวมถึงคณาจารย์และนักการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไป ได้อีก พิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอน ทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ในทศวรรษหน้าศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอก มีบทบาทช่วยพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ น้อยที่สุดเมื่อ เปรียบกับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษมีความพร้อมกว่า โรงเรียนขนาดอื่น ๆ เช่น ในด้านบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือในการนิเทศ ฯลฯ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก เมื่อพิจารณาแยก เป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ในทศวรรษหน้า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการ นิเทศการศึกษา ต้องเข้าใจหลักสูตรและการใช้หลักสูตร เพื่อสามารถนิเทศครูผู้สอนได้ ซึ่ง

โดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มพบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด และผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการนิเทศการศึกษา จะส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในที่เป็นระบบมากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา จะเน้นที่การช่วยเหลือครูพัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างขวัญและกำลังใจและการประเมินผลการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอน เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทในการติดตามวิทยากรใหม่ ๆ เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่นำมาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนและเพื่อนครู ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารทุกสังกัดและครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

- ในทศวรรษหน้า ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศภายนอกโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทที่ต้องช่วยเหลือเพื่อนครู พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด และผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมากที่สุด รองลงมา คือ ครูผู้สอนทุกสังกัดเห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อย่างมาก

2.5 ปัญหาในการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

- ปัญหาการขาดแคลน เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยในการนิเทศการศึกษา จึงมีผลทำให้การนิเทศการศึกษาในทศวรรษหน้าขาดประสิทธิภาพซึ่ง โดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัดผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก
- ปัญหาจากการที่ศึกษานิเทศก์ ต้องทำงานหลายอย่างที่ไม่ใช่หน้าที่และไม่ตรงกับความถนัด ทำให้การนิเทศการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า ประสิทธิภาพ มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก
- ปัญหาการจัดสรรงบประมาณด้านการนิเทศการศึกษาไม่เพียงพอ จึงเป็นผลให้การนิเทศการศึกษาไม่ทั่วถึง ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มพบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัดผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก
- ปัญหาจากผู้นิเทศ ก้าวไม่ทันความคิดใหม่ ๆ ปรับตัวไม่ทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ทำให้การนิเทศการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ครูผู้สอนทุกสังกัด และผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก
- ปัญหาที่หน่วยงานในระดับต่าง ๆ ไม่ได้ดำเนินการนิเทศการศึกษาที่กำหนดไว้ ใบบัญชีอย่างจริงจัง ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ครูผู้สอนทุกสังกัด และผู้บริหารทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้มาก
- ปัญหาจากผู้รับการนิเทศ ไม่ยอมรับการนิเทศ จากผู้นิเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากถือว่าไม่ประสบการณ่มากกว่า และมีคุณวุฒิเท่ากัน ทำให้การนิเทศไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด

มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อีก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่าศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด ครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ปัญหาการมีหน่วยศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบ การนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหลายสังกัด นโยบายการนิเทศการศึกษา จึงอยู่ในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ จึงเป็นผลให้การนิเทศการศึกษาในทศวรรษหน้าขาดเอกภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อีก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และ ครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ปัญหาที่ศึกษานิเทศก์เน้นการเยี่ยมโรงเรียน ซึ่งเป็นลักษณะการพบปะและให้คำแนะนำทั่ว ๆ ไป มากกว่าที่จะนิเทศโรงเรียน โดยให้คำปรึกษาและร่วมงานกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อีก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

- ปัญหาการยอมรับในบทบาทของศึกษานิเทศก์จากโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่างทุกสังกัด มีความเห็นว่า มีแนวโน้มเป็นไปได้อีก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ศึกษานิเทศก์ทุกสังกัด ผู้บริหารทุกสังกัด และครูผู้สอนทุกสังกัด เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้อีก

อภิปรายผลการวิจัย

1. นโยบายของรัฐในการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 ในการบริหารงานนั้น นโยบายนับเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากนโยบายเป็นตัวชี้หรือกำหนดทิศทางของการทำงาน ด้านนโยบายกำหนดอย่างไร การดำเนินงานก็ต้องสอดคล้องกับนโยบายนั้น การนิเทศการศึกษาก็เช่นกันต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการจัดการศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า นโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า มีแนวโน้มเป็นไปได้อีกกว่าจะบังั้นการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาและนำผลการศึกษานั้นมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินผลการนิเทศการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบผลงานที่ปฏิบัติไปตามแผนที่ได้รับผลดี เพียงไรตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งการประเมินผล

และติดตามผลก็เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น หน่วยศึกษานิเทศก์ในปัจจุบัน (2537) ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลไว้ว่า จักรกามีการประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ทัศนคติของนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้ามีแนวโน้มว่ายังคงส่งเสริมให้โรงเรียนนี้เทศตนเอง เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและส่งเสริมให้มีการประสานร่วมมือกันระหว่างการนิเทศจากภายนอกโรงเรียนและการนิเทศภายในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนิเทศการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนมากพอสมควรคือการนิเทศภายใน เพราะผู้บริหารและผู้รับการนิเทศได้สัมผัสปัญหาโดยตรงและในขณะที่ดำเนินการนิเทศ ทั้ง 2 ฝ่าย ผู้บริหารและผู้รับการนิเทศสามารถร่วมดำเนินการแก้ไขได้ทันที ดังนั้นในขั้นการประเมินผลการปฏิบัติงานก็สามารถประเมินได้เที่ยงตรง ข้อบกพร่องต่าง ๆ สามารถนำมาแก้ไขปรับปรุงได้เหมาะสมตามสภาพของโรงเรียน ซึ่งความสำคัญและจำเป็นของการนิเทศภายในสอดคล้องกับการวิจัยของ สุนทร โกลมี (2528) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษภายในโรงเรียน มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน เพราะผู้นิเทศอยู่ภายในโรงเรียน และรู้ปัญหาตนเองอย่างแท้จริง สำหรับประสานร่วมมือกันระหว่างการนิเทศจากภายนอกกับการนิเทศภายใน เป็นการทำงานอย่างประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศจากภายนอก คือศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนิเทศจากภายนอก กับผู้นิเทศภายใน คือบุคลากรหลักในโรงเรียน ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีความพร้อมและข้อจำกัดต่างกัน เช่น ศึกษานิเทศก์มีความพร้อมในการนิเทศแต่มีข้อจำกัดในฐานะที่เป็นบุคคลภายนอก ซึ่งย่อมเข้าใจสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนน้อยกว่าบุคลากรหลักในโรงเรียน ส่วนบุคลากรหลักในโรงเรียนก็มีความพร้อมและข้อจำกัดตรงกันข้าม การทำงานอย่างประสานสัมพันธ์จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศยิ่งขึ้น

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า ทัศนคติของนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้ามีแนวโน้มในการส่งเสริมการพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์ ทำการวิจัย พัฒนาและเผยแพร่วิทยการด้านการนิเทศการศึกษาเป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้อีก เนื่องจากแนวคิดการพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (เอกสารประกอบการสัมมนาปลัดจังหวัดและนายอำเภอทั่วประเทศ, 2538) เน้นคนเป็นศูนย์กลางเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา และจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา วันที่ 26

กรกฎาคม 2538 กล่าวถึงนโยบายทางการศึกษาไว้ว่า รัฐจะพัฒนาคน ในฐานะเป็นจุดศูนย์กลาง การพัฒนาทั้งปวง จากแนวที่กล่าวทักท้วงมองเห็นภาพชัดเจนว่าในอนาคตจะ เน้นการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคน ดังนั้น นโยบายการนิเทศการศึกษาก็จะสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา เพราะจะ พัฒนาคณะก็ต้องพัฒนาการศึกษา และพัฒนาการนิเทศการศึกษาควบคู่กันไป การส่งเสริมการพัฒนา ศึกษาในเทศกึ่งจึงมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะศึกษานิเทศกึ่งถือว่าเป็นกลไกหลักของการนิเทศ การศึกษา นอกจากนี้ อาคม จันทรสุนทร (2531) ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ในอนาคต ไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ในอนาคต ต้องวิจัย พัฒนา เผยแพร่ คือ เป็นนักสร้างเทคโนโลยีทางการศึกษา

ส่วนผลการวิจัย ที่พบว่านโยบายการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้าที่ ส่งเสริมด้านการพัฒนาบุคลากร และงบประมาณมากยิ่งขึ้น เป็นแนวโน้มที่สำคัญและเป็นไปได้มาก อาจเป็นเพราะงบประมาณเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้งานสะดวก คล่องตัวและมีความราบรื่นในการ ทำงาน ขณะเดียวกันการพัฒนาองค์กรใด ๆ ต้องอาศัยทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอื่น ๆ ประกอบกันในจำนวนนี้ทรัพยากรด้านบุคคล คือ ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการบริหาร การ จัดการ การจัดระบบตลอดจนการพัฒนางานนั้น ๆ บุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีแนวคิด แนวปฏิบัติที่ ทันสมัย ทันต่อสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถ ปฏิบัติภารกิจได้บรรลุเป้าหมาย ดังที่ กิติมา ปรีดีติลล (2532) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น เป็นผลในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบและวิธีการของการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า

พ.ศ. 2547

ภารกิจหลักประการหนึ่งของการนิเทศการศึกษา คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้ปฏิบัติงาน หรือ ผู้รับการนิเทศทางการศึกษา (นิพนธ์ ทยพานิช, 2535) รูปแบบและ วิธีการในการนิเทศการศึกษา เปรียบเสมือนสื่อ หรือ พาหะสำคัญที่จะทำให้อุบัติการนิเทศ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้น ผู้นิเทศต้องเรียนรู้รูปแบบและวิธีการ ที่จะทำงานร่วมกับผู้รับการนิเทศเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง จากผลการวิจัยในด้านรูปแบบและ วิธีการของการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า ในทศวรรษหน้า รูปแบบการนิเทศการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาจะเป็นการนิเทศทางอ้อม โดยใช้สื่อ (Media) เช่น เอกสาร วิทยุ โทรทัศน์

ฯลฯ มากกว่าการนิเทศทางตรงที่ศึกษานิเทศก์ไปพบปะครูด้วยตนเอง จึงเป็นแนวโน้มที่เหมาะสมของการนิเทศการศึกษาในทศวรรษหน้า เพราะเทคโนโลยีในปัจจุบันก้าวหน้ามาก จำนวนครูก็มีจำนวนมากเช่นกันในขณะที่ศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยกว่าครูมาก จึงควรนำเอาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการนิเทศการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ

ทางด้านวิธีการในการนิเทศพบว่า แนวโน้มวิธีการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะเป็นการนิเทศผ่านคนกลาง โดยศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอก โรงเรียนจะประสานงาน และให้ความร่วมมือกับบุคลากรภายในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าหมวด นิเทศครูในโรงเรียนของตนเพื่อให้โรงเรียนสามารถนิเทศตนเองได้และศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอกโรงเรียน เข้าไปในเทศในลักษณะการให้ความรู้ ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วาไรต์ นูญสวัสดิ์ (2535) กล่าวไว้ว่า การขยายตัวในด้านขนาดของโรงเรียน ทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ การจัดการนิเทศจากภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญมากกว่าเพราะผู้ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่อยู่ภายในโรงเรียนตัวเองอยู่แล้ว ย่อมจะมองเห็นปัญหา และรู้ทางที่จะนิเทศการศึกษาให้ได้ผลดีที่สุด ดังนั้น ศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศจากภายนอกควรเป็นผู้ให้ความรู้และส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการนิเทศภายในโรงเรียนจนสามารถนิเทศตนเองได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วิธีการนิเทศในทศวรรษหน้า ยังคงใช้การนิเทศทางตรง แต่จะเน้นการนิเทศเฉพาะเรื่องเฉพาะวิชามากกว่าจะนิเทศเรื่องทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก เพราะการนิเทศเฉพาะเรื่องเฉพาะวิชานั้น เป็นการนิเทศตามความต้องการและจำเป็นที่แท้จริงของโรงเรียน โดยผู้นิเทศสามารถจัดทีมงานหรือทีมนิเทศ ดำเนินการนิเทศเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสม

3. อิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีต่อการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547

จากผลการวิจัยในด้านอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีต่อการนิเทศการศึกษา พบว่าในทศวรรษหน้าสื่อและเทคโนโลยีจะช่วยทำให้การนิเทศการศึกษาสะดวก คล่องตัว และสร้างความเข้าใจที่รวดเร็วมากขึ้น โดยศึกษานิเทศก์และครูอาจไม่มีความจำเป็นต้องไปพบปะโดยตรง เช่น การใช้อีเมล การประชุมทางไกลผ่านโทรทัศน์ เป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก เพราะ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน นักการศึกษาจึงได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการ การศึกษาและการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถของคน และเพื่อทำงานด้านการศึกษา และการนิเทศการศึกษา มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม คือมีคุณภาพงานดีขึ้นและประหยัดขึ้น ดังนั้น แนวโน้มการวิจัยที่ว่า ในทศวรรษหน้า สื่อและเทคโนโลยีประเภททเรียนสำเร็จรูปในวิดีโอทัศน์ และคอมพิวเตอร์จะมีบทบาทมากขึ้น และมีผลต่อกิจกรรมการนิเทศการศึกษา ทำให้กิจกรรมการ นิเทศเปลี่ยนแปลงไป เช่น การสาธิตการสอนผ่านรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งจากการ เปลี่ยนแปลงของสังคมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ส่งผลในการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงนี้ แนวโน้มในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากพวกคอมพิวเตอร์และวิดีโอทัศน์มาใช้ในการ การศึกษาและการนิเทศการศึกษา จึงเป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้มากในทศวรรษหน้า ดังที่ อาคม จันทรสุนทร (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการศึกษามากขึ้นนั้น เพื่อ ช่วยทำงานที่ปฏิบัติอยู่เดิมมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ประหยัด (Economy) และมีโอกาส การผลิตสูง

จากผลการวิจัยที่พบว่า สื่อและเทคโนโลยีมีผลต่อหลักสูตรและการสอน การนิเทศ การศึกษาจึงต้องช่วยเหลือครูให้เข้าใจหลักสูตร มีศักยภาพในการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงและ รู้จักเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าภารกิจหลักของการนิเทศการศึกษา คือการ ช่วยเหลือเพื่อนครูในพัฒนาการเรียนการสอน (วินัย เกษมเศรษฐ, 2527) และผู้นิเทศต้องกระตุ้น ให้ครูมีความเคลื่อนไหวด้านวิชาการต่าง ๆ ตลอดเวลา (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2514) ดังนั้น เมื่อสื่อและเทคโนโลยีทำให้หลักสูตรและการสอนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากความต้องการในการ พัฒนาคอนเป็นสำคัญ แนวโน้มในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นไปได้มากเป็น ผลให้หลักสูตรและการสอนเปลี่ยนแปลงไป การนิเทศการศึกษาโดยผู้นิเทศจึงเป็นแรงผลักดันที่ สำคัญในการช่วยเหลือครูผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตร และการใช้หลักสูตร อีกทั้งเลือกสื่อและ เทคโนโลยีมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสมและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่พบว่าในทศวรรษหน้าถึงแม้สื่อและเทคโนโลยีก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงต่อการนิเทศศึกษามากทั้งทางด้านวิธีการนิเทศและกิจกรรม แต่สื่อและเทคโนโลยี ยังไม่สามารถแทนที่ผู้นิเทศได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศการศึกษา เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ มนุษย์ และมนุษย์ด้วยกันเท่านั้นจะรู้ว่า พฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละฝ่ายเกิดขึ้นเพราะอะไร สื่อ

และเทคโนโลยีจึงไม่สามารถแทนที่มนุษย์ได้ แต่จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำงานนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในทศวรรษหน้า ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สาย ภาณุรัตน์ (2517) กล่าวว่า งานนิเทศการศึกษามีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน เพราะเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ คือต้องพัฒนาบุคคลเพื่อความผาสุกของมนุษย์ส่วนรวม ยิ่งบุคคลที่จะพัฒนานั้นเป็นเด็กนักเรียนเยาว์เท่าใด งานนิเทศยิ่งเป็นสิ่งละเอียดอ่อนมากขึ้นเท่านั้น

4. บทบาทของผู้นิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547

จากบทบาทของผู้นิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยบทบาทของศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า พบว่า ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าต้องเป็นผู้แทนทางวิชาการ ต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา และต้องเพิ่มพูนงานด้านวิชาการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา และเผยแพร่ วิทยาการด้านการนิเทศ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของครู ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง ศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญทางการนิเทศการศึกษา จึงต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อสามารถก้าวล้ำการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2530) ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ต้องศึกษา ค้นคว้า สืบค้น ทดลองและวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและผลการวิเคราะห์วิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วาไรรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) ว่าบทบาทของศึกษานิเทศก์ในอนาคตในการพัฒนาศักยภาพครูด้านการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์ควรใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เข้าช่วยในการนิเทศการศึกษา

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานด้านวิชาการและที่ปรึกษางานด้านการศึกษาระหว่างกรมและโรงเรียน มีบทบาทดูแลมาตรฐานทางวิชาการ รับผิดชอบแทนกรมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนและเป็นผู้ประสานงานด้านวิชาการระหว่างกรมและโรงเรียนเป็นหน้าที่หลักของศึกษานิเทศก์ ดังปรากฏในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา (2530) กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ประสานงานและให้ความร่วมมือในการติดตามและประเมินผลงานวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับ อาคม จันทสุนทร (2531) ว่า

ศึกษานิเทศก์ต้องเป็นผู้กำกับ ดูแล โดยกำกับดูแล ในเชิงวิชาการ เชิงคุณภาพ ในด้านการทำงาน ร่วมกับครูผู้สอน

ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า ต้องเป็นผู้สร้างขวัญ และกำลังใจ แก่ครู ในการพัฒนาการเรียนการสอน ต้องกระตุ้น ยั่วยุ และส่งเสริมให้ครูเกิดความคิด และนำความคิดไปปรับปรุงการเรียนการสอน และศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า จะทำงานร่วมกับครูในฐานะผู้ร่วมงานคนหนึ่งอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยเน้นความเสมอภาคและยอมรับนับถือความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้ามีหน้าที่ช่วยเหลือครูในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และกำกับดูแลกระบวนการใช้หลักสูตรดังกล่าว บทบาทในการช่วยเหลือครูพัฒนาการสอนถือเป็นบทบาทสำคัญของศึกษานิเทศก์ ดังนั้น ศึกษานิเทศก์ทุกคนต้องมีความรู้และทักษะที่สำคัญ (วินัย เกษมเศรษฐ์, 2527) ในด้านความรู้ที่สำคัญ คือ ความรู้ในเรื่องของหลักสูตร เกี่ยวกับการพัฒนาและการใช้หลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนการสอนเป็นแนวทางให้ครูยึดถือปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์จึงต้องดำเนินการร่วมกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการเรียนการสอนของครูก็จะประสบความสำเร็จเช่นกัน ดังที่ เบน แฮริส (1985) กล่าวว่าภารกิจหลักของการนิเทศการศึกษาและเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ คือ งานพัฒนาหลักสูตร ส่วนในด้านทักษะที่จำเป็น คือ ทักษะในการปกครองคน (Human - managerial Skills) เป็นทักษะที่เน้นถึงการทำงานร่วมกับคน การประสานงาน การจูงใจคน และการสร้างขวัญกำลังใจ สำหรับการทำงานร่วมกับคนนั้น ต้องยึดหลักประชาธิปไตย ยึดการทำงานร่วมกันโดยเน้นความเสมอภาค และยอมรับนับถือความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมุ่งหวังที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูเกิดความคิด เกิดพลังที่จะนำตนเองได้ในการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ

ในด้านการประสานงานร่วมกับโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้ามีบทบาทช่วยพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษานานาชาติเล็กมากที่สุด เพราะโรงเรียนนานาชาติเล็กขาดแคลนในเรื่องบุคลากร งบประมาณ และอื่น ๆ มากที่สุด เป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก เนื่องจากโรงเรียนนานาชาติเล็กขาดแคลนทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และอื่น ๆ ศึกษานิเทศก์จึงมีความจำเป็นต้องเป็นผู้ดำเนินการนิเทศ เป็นผู้นำทางวิชาการ ในการพัฒนาการ

เรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่า ซึ่งศึกษานิเทศก์สามารถสร้างทีมงานให้ทำหน้าที่นี้แทน
ได้

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้าต้องเข้าใจงานของโรงเรียนทั้งระบบ ทั้งงานบริหาร งานบริการและงานการเรียนการสอนเพื่อสามารถประสานงานและนิเทศงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นแนวโน้มบทบาทที่เหมาะสม เพราะงานนิเทศไม่ใช่การสอน หรืองานบริหาร แต่เป็นงานที่มีความสัมพันธ์ทั้งงานสอนและงานบริหาร งานนิเทศเป็นงานที่ใช้ความพยายามเพื่อให้ผู้รับการนิเทศเกิดศรัทธาและยินดีที่จะปฏิบัติตาม ดังนั้น ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้า จะทำงานกับบุคลากรทุกระดับ ทั้งผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ครูผู้สอน รวมถึงคณาจารย์และนักการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง เซอร์จิอวานนี และ สตาแธร์ (1993) ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ในอนาคตไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ในอนาคตทำงานครอบคลุมทั้งระบบการศึกษา โดยทำงานกับบุคลากรของโรงเรียนทุกระดับ (work with all levels of the school) โดยรู้งานของโรงเรียนทุกระบบและทุกระดับ ซึ่งในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น มนุษย์สัมพันธ์เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ศึกษานิเทศก์ควรมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี ชารี มณีศรี (2523) ได้กล่าวถึง มนุษย์สัมพันธ์ในการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศสมัยใหม่เป็นเรื่องการทำงานร่วมกัน (Group task) เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะบังคับเวลาให้ผลผลิตได้ยาก หากขาดความร่วมมือจากบุคคลอื่น ซึ่งในปัจจุบันศึกษานิเทศก์ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกรมกับโรงเรียน โดยประสานงานผ่านผู้บริหารและและครูนิเทศ อีกทั้งมีหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานกับทุกฝ่าย เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้โรงเรียนสามารถนิเทศตนเองได้ในที่สุด ผลการวิจัยจึงเป็นแนวโน้มที่เหมาะสม

นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์ในทศวรรษหน้ามีบทบาทส่งเสริมให้มีโรงเรียนต้นแบบ ครูแม่แบบ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการนิเทศ ในการที่ศึกษานิเทศก์ดำเนินการส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบ และครูแม่แบบนั้นเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาด้านบุคลากรที่ขาดเพียงพอ ดังนั้นจึงเป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้มาก เพราะการส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบ และครูแม่แบบนั้น จะช่วย

ลคปัญหาขาดแคลนบุคลากร อีกทั้งโรงเรียนแม่แบบและครูต้นแบบจะสามารถแก้ปัญหาด้านการนิเทศได้เป็นอย่างดี เพราะมีประสบการณ์ตรงในการทำงาน จะทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาจะก้าวหน้าหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ บทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพลไม่น้อยกว่าผู้หน้าที่สอน ผู้บริหารที่ดีและมีความสามารถจะมีส่วนผลักดันให้การศึกษาเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการทางการศึกษา เพื่อให้กระบวนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง (Eye and Netzer, 1965) ผลการวิจัย บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการนิเทศการศึกษานทศวรรษหน้าพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนนทศวรรษหน้าจะส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในที่เป็นระบบขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน และเน้นที่การช่วยเหลือครู พัฒนาการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างขวัญและกำลังใจและประเมินผลการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ต้องเข้าใจหลักสูตรและการใช้หลักสูตร เพื่อสามารถนิเทศครูผู้สอนได้ ผลการวิจัยจึงเป็นแนวโน้มที่เหมาะสม บทบาทของผู้บริหารนั้นต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในที่เป็นระบบ เนื่องจากการนิเทศภายในโรงเรียน มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน อีกทั้งการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการทำงานร่วมกันกับครูทุกคนในโรงเรียน ผู้บริหารสามารถช่วยครูแก้ปัญหาในการเรียนการสอนและเป็นการสร้างขวัญแก่ครู เป็นผลทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารนทศวรรษหน้าควรมีความชำนาญที่จะเข้าใจรูปแบบต่าง ๆ ของครู พฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนมีความเข้าใจหลักสูตรและการใช้หลักสูตร เพื่อสามารถนิเทศครูผู้สอนได้ ดังที่ หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2530) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษาโดยสรุปไว้ว่า เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การศึกษา นอกจากนั้นยังจะสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายการศึกษา

แต่เดิมเรามักเข้าใจกันว่าการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาเท่านั้น ครุในโรงเรียนไม่มีหน้าที่นิเทศการศึกษา ครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ

แต่ในปัจจุบันงานนิเทศการศึกษา มีความสำคัญมากขึ้น เพราะเหตุที่เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกกระบวนการศึกษา เช่น มีการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ ประชากรเพิ่มขึ้นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงภายในระบบการศึกษาเอง อันได้แก่ อาชีพครูมีลักษณะเป็นวิชาชีพมากขึ้น ครูมีความชำนาญเฉพาะด้านเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตรการเน้นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและการขยายตัวในด้านขนาดของโรงเรียนอันเป็นผลมาจากจำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าแต่ก่อน ดังนั้นการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาจึงไม่เพียงพอ ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการนิเทศเช่นกัน จากผลการวิจัยบทบาทของครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศ พบว่าในทศวรรษหน้า มีบทบาทในการติดตามวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อที่จะสามารถนำความรู้นั้นมาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนและเพื่อนครู อีกทั้งต้องช่วยเหลือเพื่อนครู พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานนิเทศการศึกษาโดยตรง ครูเป็นผู้ลงมือทำการสอนย่อมจะทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ดี และเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนิเทศ เมื่อครูผู้สอนได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียน ก็จะสามารถนิเทศได้ตรงตามความต้องการ ผลการวิจัยจึงเป็นแนวร่วมที่เหมาะสมที่ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศควรปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุปผู้ที่มีบทบาทในการนิเทศการศึกษาแต่ละฝ่ายทำงานในลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อจุดประสงค์เดียวกัน กล่าวคือผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุน การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ประสานงานทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้องแก่ทุกฝ่าย ส่วนครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติก็มีบทบาทสำคัญ ถ้าจะกล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะสามารถบันดาลผลการนิเทศการศึกษาได้ ก็จะไม่ผิดนัก เพราะถ้าปราศจากการให้ความร่วมมือจากครูในทุกทางแล้ว ผู้นิเทศจะสามารถเพียงใดก็ตาม การนิเทศการศึกษาจะปรากฏผลยากที่สุด

5. ปัญหาในการนิเทศศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547

จากปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการนิเทศศึกษาระดับมัธยมศึกษาในทศวรรษหน้า ปรากฏว่า มีแนวร่วมปัญหาที่เกิดจากการบริหาร คือ ปัญหาที่หน่วยงานในระดับต่าง ๆ ไม่ได้นำนโยบายการนิเทศการศึกษาที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และปัญหาการมีหน่วยศึกษานิเทศก์

ที่รับผิดชอบ การนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหลายสังกัด นโยบายการนิเทศการศึกษา จึงอยู่ในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ จึงเป็นผลให้การนิเทศการศึกษานทศวรรษหน้า ขาดเอกภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะให้ได้ผลดี ย่อมขึ้นอยู่กับระบบบริหารการศึกษา เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาจะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะเป็นงานที่คู่กัน นโยบายการบริหารเปรียบเหมือนตัวชี้้นการทำงาน มีอิทธิพลมากมายต่อจุดมุ่งหมายขอบข่ายและวิธีการนิเทศการศึกษา หลักแห่งการนิเทศจะไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ซึ่งหากฝ่ายบริหารขาดเอกภาพและประสิทธิภาพย่อมส่งผลถึงการดำเนินงานทั้งหมด ผลการวิจัย สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ชารี มณีศรี (2523) ที่กล่าวว่า ความไม่เป็นเอกภาพของการจัดการศึกษาไทย ทำให้มีปัญหามากมาย การมีโรงเรียนหลายสังกัด แนวนโยบายและการประสานงานแตกต่างกันไปตามสังกัด นโยบายการนิเทศก็ต่างฝ่ายต่างนิเทศทำให้เกิดปัญหา การนิเทศขาดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยในการนิเทศการศึกษา มีผลทำให้การนิเทศการศึกษขาดประสิทธิภาพและปัญหาการจัดสรรงบประมาณด้านการนิเทศการศึกษามีไม่เพียงพอ จึงเป็นผลให้การนิเทศไม่ทั่วถึง ซึ่ง ระเบียบ เพชรประสิทธิ์ (2521) ได้ทำการวิจัย พบว่า ปัญหาสำหรับศึกษานิเทศก์ที่สำคัญยิ่ง คือ การขาดอุปกรณ์ เครื่องมือในการนิเทศและขาดยานพาหนะ ทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถเผยแพร่วิชาการใหม่ ๆ ได้ แนวนโยบายการขาดแคลนเครื่องมือและงบประมาณ จึงนับเป็นแนวนโยบายสำคัญ ซึ่งหากรัฐเห็นความจำเป็นโดยจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ก็จะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทางด้านปัญหาจากบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาจากผู้นิเทศก้าวไม่ทันความคิดใหม่ ๆ ปรับตัวไม่ทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ทำให้การนิเทศการศึกษามีไม่ประสบผลสำเร็จ และปัญหาจากผู้บริหารนิเทศไม่ยอมรับการนิเทศจากผู้นิเทศทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากถือว่ามีประสบการณ์มากกว่า และมีคุณวุฒิเท่ากัน ทำให้การนิเทศไม่ประสบความสำเร็จ แนวนโยบายปัญหานี้ อาจเกิดจากตัวผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศไม่ปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรถือเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามให้บรรลุเป้าหมาย

ต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อบริการให้ทั้งผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศ ที่ผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศมีความเสนอภาคจริงใจ ไว้วางใจกัน ทำให้เกียรติและยอมรับความสามารถซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะร่วมมือกันที่จะพัฒนาทักษะวิชาชีพในการสอนและปรับปรุงพฤติกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวโน้มปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาจากผลการวิจัย คือ ปัญหาจากการที่ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานหลายอย่างที่ไม่ใช่หน้าที่และไม่ตรงกับความถนัด ทำให้การนิเทศการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ตรงจุดนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานเนื่องจากการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ กำหนดไว้อย่างกว้างขวางมากเกินไป ทั้งนี้ในงานธุรการมากกว่างานวิชาการเป็นผลให้งานนิเทศการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ (นิสิตปริญญาโท ปี 2 สาขา นิเทศการศึกษาและพัฒนาลัทธิสูตร, 2521) ทำให้เป็นแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาได้มากในทศวรรษหน้า

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการสรุปผลของการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอจากการวิจัย ดังนี้

1. ควรจัดอบรมความรู้การนิเทศการศึกษาระยะสั้นแก่ครูผู้สอนทั่วประเทศ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานและมีบันทึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เพื่อจะได้นำผลสรุปและข้อเสนอแนะจากความรู้การนิเทศการศึกษามาใช้ประโยชน์ได้
2. ควรจัดให้มีการประชุมทางวิชาการ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เพื่อให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานนิเทศการศึกษา และผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาการนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป
3. ควรจัดเผยแพร่รายงานนิเทศการศึกษาทางสื่อมวลชนทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาต่อการจัดโครงสร้างในการนิเทศการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและในระดับอื่น ๆ

2. ควรศึกษาแนวโน้มเกี่ยวกับเทคโนโลยีการนิเทศการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและระดับ

อื่น ๆ